

Het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant ligt op koers. Onlangs ondertekenden de burgemeesters van de 8 regiogemeenten een intentieverklaring tot regionale samenwerking binnen het Zorg- en Veiligheidshuis. Deze samenwerking stelt ons nog beter in staat te werken aan een veilige en leefbare samenleving in de regio Midden-Brabant.

Onlangs heeft dhr. Dick Wittenberg, journalist van het NRC Handelsblad, een aantal weken meegelopen op het Zorg- en Veiligheidshuis. Wij prijzen ons gelukkig met het resultaat: een reeks van 5 artikelen in de serie 'De Standplaats'. Wij hebben deze artikelen voor u gebundeld, een mooie gelegenheid om u een kijkje achter de schermen van ons Zorg- en Veiligheidshuis te geven. Wij wensen u veel leesplezier!

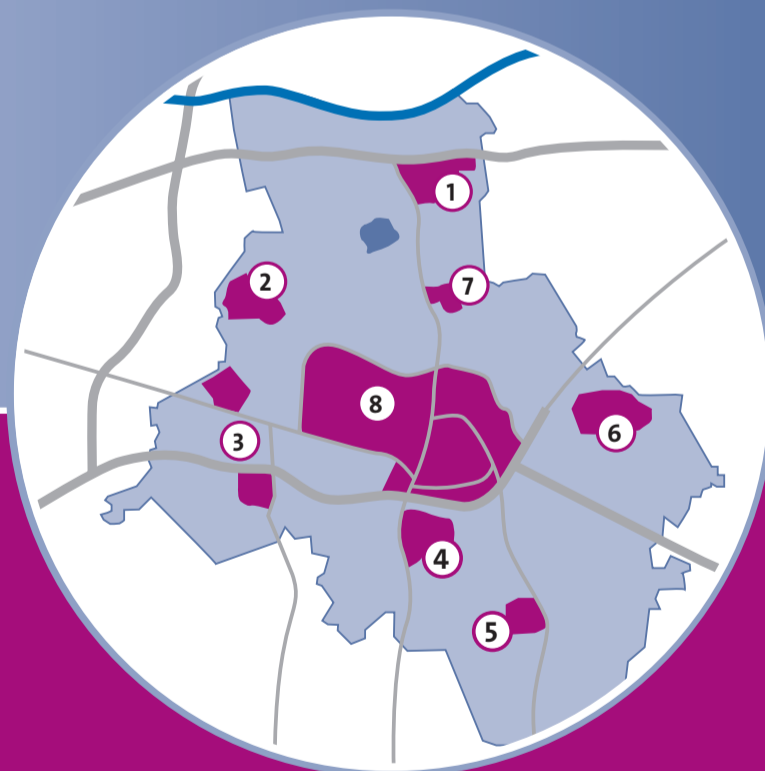
Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant op koers

De (loco-)burgemeesters van de 8 regiogemeenten tekenden op 12 december jl. voor een veiliger en leefbaarder Midden-Brabant (uiterst rechts op de foto John Wauben, manager Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant).

Zorg- en Veiligheidshuis
Midden-Brabant

PARTNERS VAN HET ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS:

Gemeenten
Openbaar Ministerie
Amarant
Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant
Dienst Justitiële Inrichtingen
Justitiële Jeugd Inrichtingen
GGD Hart voor Brabant
GGz Breburg
Halt Zuid-West Nederland
Instituut Maatschappelijk Werk
Juvans
Kompaan en De Bocht
Novadic-Kentron
Politie Midden en West Brabant
Raad voor de Kinderbescherming
Reclassering Nederland
RIBW Midden-Brabant
Slachtofferhulp Nederland
Steunpunt Huiselijk Geweld
Stichting MEE
SMO Traverse

1. Gemeente Waalwijk
2. Gemeente Dongen
3. Gemeente Gilze en Rijen
4. Gemeente Goirle
5. Gemeente Hilvarenbeek
6. Gemeente Oisterwijk
7. Gemeente Loon op Zand
8. Gemeente Tilburg

De standplaats het veiligheidshuis

Voor de serie 'De standplaats' kijkt een verslaggever langere tijd rond op één plek en beschrijft wat zich daar afspeelt. Dat geeft een beeld van Nederland, zijn bewoners en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze keer staat het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg centraal, in 2002 het eerste Veiligheidshuis van Nederland. Uiteenlopende organisaties werken hier samen om criminaliteit en overlast te verminderen en recidive terug te dringen. Vandaag aflevering 1.

Veiligheidshuizen

Nederland telt 45 veiligheidshuizen, regionaal verspreid. In zo'n huis werken diverse instanties – gemeenten, politie, justitie, reclassering, kinderscherming – samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Doel: overlast, huiselijk geweld en criminaliteit terugdringen.

Organisaties

Het veiligheidshuis in Tilburg verbreedde zich in 2008 tot Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant, met twintig organisaties waaronder slachtofferhulp, bureau Halt, justitiële jeugdinrichtingen, GGD, ggz, verslaafdenzorg en jeugdzorg. In het huis werken bijna tweehonderd mensen, zo'n vijftig permanent.

Geld

Het huis in Tilburg wordt voor vijfzede gefinancierd door gemeenten en betrokken organisaties. Veiligheidshuizen die het groten-deels moeten doen met geld van Justitie, zijn veel beperkter van opzet.

Resultaten

Organisaties die in veiligheidshuizen samenwerken, stemmen interventies beter op elkaar af. Volgens onderzoek voor Justitie vergroten de huizen de maatschappelijk veiligheid. Problemen worden eerder gesignaleerd, en er wordt sneller ingegrepen. Minder mensen gaan na een misdrijf opnieuw in de fout. Bij het veiligheidshuis in Tilburg is de recidive sinds 2002 gehalveerd.

Moeder is niet voor het eerst geslagen

Er komen veel hulpverleners over de vloer bij de familie Horsten. Voor ieder probleem is er een aparte organisatie. Maar niemand heeft het overzicht.

Neem die familie in Tilburg. Als vader Dave te veel drinkt, slaat hij alles en iedereen in elkaar. Meestal moet moeder Meggie het ontgelden. Soms ook Sjaak van 17 en kleine Davy van 13.

Meggie kan niet met geld omgaan. Ze is licht verstandelijk gehandicapt. Post maakt ze niet meer open. Niks dan rekeningen en aanmaningen. De deurbel laat ze rinkelen. Het zal de deurwaarder wel zijn.

Sjaak is drie keer opgepakt voor winkeldiefstal. De school van Davy maakt zich zorgen. Davy bijt op zijn nagels tot ze bloeden. Davy heeft met niemand contact.

Enig idee met hoeveel organisaties dit gezin te maken krijgt? Politie, justitie, jeugdreclassering, Halt. Verder: kinderscherming, maatschappelijk werk, schoolmaatschappelijk werk, GGD. Welke welzijnsinstellingen zien we over het hoofd?

„Het grote publiek gaat ervan uit dat al die organisaties met elkaar praten. Dat ze samenwerken. Zo

houdt regelmatig casusoverleg, een inventarisatie van lopende zaken. Nieuwe meldingen worden besproken. De politie moest gistermiddag ingrijpen na een huiselijke ruzie in de Tarwestraat, rapporteert de vertegenwoordiger van de politie. De zoon van 20 werd aangehouden. Moeder is met verwondingen in het gezicht naar de eerste hulp gebracht. Ze wil geen aangifte doen.

Welke organisaties weten meer van dit gezin? Het is niet de eerste keer dat mevrouw in elkaar wordt geslagen. Ze heeft een zware depressie. Ze is in behandeling bij de ggz. En zoonlief is verslaafd aan cocaïne. Heeft zijn afkickbehandeling niet afgemaakt. Wordt makkelijk agressief als hij zich onder druk gezet voelt.

Dit is het geheim van het veiligheidshuis, hoe voor de hand het ook ligt: organisaties delen een locatie en informatie. De vertegenwoordigers kennen elkaar, vertrouwen elkaar, lopen makkelijk bij elkaar binnen. Wanneer moet meneer J. voor de rechter verschijnen? De parketsecretaris van het Openbaar Ministerie zoekt het onmiddellijk uit.

Tijdens het zogeheten scenario-overleg komen de organisaties tot een gezamenlijke aanpak. Niet alleen gericht op de betrokken persoon, maar op de hele familie. Op het voorkomen van meer ellende. Manager Wauben ziet dat als zijn

Nederland ligt bezaaid met veiligheidshuizen, er zijn er nu 45 van

vanzelfsprekend.” John Wauben, manager van het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg heft zijn handen ten hemel. „Niets is minder waar.”

Van oudsher is het heel goed mogelijk dat allerlei organisaties bij hetzelfde gezin over de vloer komen, zonder dat ze dat van elkaar weten, vertelt Wauben. Zonder dat een van die organisaties een overzicht heeft van wat er allemaal speelt. „Nederland heeft voor elk probleem een aparte organisatie. Voor sommige problemen zelfs meerdere organisaties – erfenis van de verzuiling. Op het terrein van de reclassering heb je te maken met de jeugdreclassering, de verslavingsreclassering, Reclassering Nederland en de reclassering van het Leger des Heils, naast bureau Halt en de Raad voor de Kinderbescherming. En elke organisatie heeft haar eigen doel, haar eigen werkwijze, haar eigen ideologie, haar eigen administratie, haar eigen computersysteem, haar eigen privacybeleid. Niet goed voor het gezin. Bureaucratisch en contraproductief.”

Om de organisatorische verdeeldheid te overwinnen en de veiligheid op straat te vergroten, richtten politie, Openbaar Ministerie en gemeente Tilburg tien jaar geleden het eerste veiligheidshuis van Nederland op. Die samenwerking beperkte zich aanvankelijk tot aanpak van delinquente jongeren, maar breidde zich snel uit tot andere probleemgroepen. Steeds meer hulpverleningsor-

Medewerkers van het 'team bemoeizorg' bezoeken Rooie Menneke, een zwerver op wie het Tilburgse zorg- en veiligheidshuis een oogje houdt. Foto's NRC Handelsblad, Rien Zilvold

ganisaties sloten zich aan om snellere en betere zorg te kunnen verlenen. Het vorige kabinet omarmde de samenwerkingsverbanden op initiatief van de in Tilburg wonende minister van Justitie Ernst Hirsch Bal-

lin. Sinds 2009 zijn er veiligheidshuizen in 45 regio's.

Het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant is gevestigd in een onopvallend kantoorpand, schuin tegenover het station in Tilburg. Medewer-

kers van twintig organisaties werken hier samen in verschillende verbanden, afhankelijk van de doelgroep. Zoals zorgjongeren, veelplegers, betrokkenen bij huiselijk geweld. Elk samenwerkingsverband

'Eén gezin, één aanspreekpunt, één plan'

missie: „Eén gezin, één aanspreekpunt, één plan.”

Op sommige terreinen werken organisaties binnen het zorg- en veiligheidshuis al samen als één team, zoals in het team Bemoeizorg en het steunpunt Huiselijk Geweld. Op andere gebieden, zoals repressie en zorg voor criminele jongeren, delen organisaties wel kennis en deskundigheid, maar behartigen ze nog steeds hun deelbelangen, zegt Wauben. Dat heeft vaak te maken met financiering. Verslavingszorg en jeugdreclassering krijgen betaald voor nauw omschreven handelingen, niet voor samenwerking.

Tien jaar na de oprichting van het eerste veiligheidshuis is het fenomeen bij het grote publiek vrijwel onbekend. Terwijl Nederland met veiligheidshuizen bezaaid ligt. Wauben snapt dat wel. „Het veiligheidshuis op zich is niks. Een helpmiddel. Een verzamelkantoor dat een podium voor samenwerking biedt.”

Die samenwerking leidt er wel toe dat noodsignalen op het terrein van veiligheid en zorg sneller en effectiever worden opgepakt, zegt Wauben. „Wij fungeren als trechter. Mensen die hulp nodig hebben, krijgen die. Niet over vier weken, maar de volgende dag. Alle betrokken organisaties dragen daartoe bij. De samenleving wordt veiliger. Overlast vermindert. Zo heeft elke burger baat bij het veiligheidshuis.”

DICK WITTENBERG

De standplaats het veiligheidshuis

Voor de serie 'De standplaats' kijkt een verslaggever langere tijd rond op één plek en beschrijft wat zich daar afspeelt. Dat geeft een beeld van Nederland, zijn bewoners en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze keer staat het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg centraal, in 2002 het eerste Veiligheidshuis van Nederland. Uiteenlopende organisaties werken hier samen om criminaliteit en overlast te verminderen en recidive terug te dringen. Vandaag aflevering 2.

Veiligheidshuizen

Nederland telt 45 veiligheidshuizen, regionaal verspreid. In zo'n huis werken diverse instanties – gemeenten, politie, justitie, reclassering, kinderscherming – samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Doel: overlast, huiselijk geweld en criminaliteit terugdringen.

Organisaties

Het veiligheidshuis in Tilburg verbreedde zich in 2008 tot Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant, met twintig organisaties waaronder slachtofferhulp, bureau Halt, justitiële jeugdinrichtingen, GGD, ggz, verslaafdenzorg en jeugdzorg. In het huis werken bijna tweehonderd mensen, zo'n vijftig permanent.

Geld

Het huis in Tilburg wordt voor vijfzede gefinancierd door gemeenten en betrokken organisaties. Veiligheidshuizen die het groten-deels moeten doen met geld van Justitie, zijn veel beperkter van opzet.

Resultaten

Organisaties die in veiligheidshuizen samenwerken, stemmen interventies beter op elkaar af. Volgens onderzoek voor Justitie vergroten de huizen de maatschappelijk veiligheid. Problemen worden eerder gesignaleerd, en er wordt sneller ingegrepen. Minder mensen gaan na een misdrijf opnieuw in de fout. Bij het veiligheidshuis in Tilburg is de recidive sinds 2002 gehalveerd.

Help mijn man, hij is in de war

Bij huiselijk geweld zijn slachtoffer en dader soms moeilijk te onderscheiden. Hulp komt voor het hele gezin. Kan een echtpaar na geweld weer samenwonen?

Melding van huiselijk geweld. Meneer heeft zijn vrouw met een luchtdrukpistool bedreigd. Gebod weggevoerd. Mevrouw gaf aan erg bang te zijn voor de agressie van meneer als hij vrijkomt.

Mick de Graauw leest voor uit de aantekeningen die hij destijds maakte op basis van het proces-verbaal van de politie Oosterhout. De Graauw is casemanager bij het steunpunt huiselijk geweld in het veiligheidshuis. Hij laat alle informatie weg die de identiteit van het gezin kan verraden.

Een half jaar na het incident gaan we op bezoek bij de vrouw. We noemen haar Maria. Wat hebben politie, justitie en hulpverleningsorganisaties met het noodsignaal gedaan? Hoe gaat het met Maria?

Een dag na de bedreiging werd de melding tijdens het dagelijks casusoverleg van steunpunt huiselijk geweld besproken. Zo hebben de tien organisaties die samenwerken in het steunpunt dat geregeld. Wat wisten ze met zijn allen van dit gezin? Vier kinderen tussen 3 en 12 jaar uit twee relaties. De oudste zwaar autistisch. Bekend bij geestelijke gezondheidszorg, schoolmaatschappelijk werk en meldpunt kindermishandeling. Waar huiselijk geweld zich aandient, spelen meestal meer problemen: verslaving, schulden, geestelijke nood.

Het steunpunt streeft naar een aanpak voor het hele gezin, voor kinderen én ouders. Voor slachtoffers én daders. De grens tussen die twee is moeilijk te trekken. Vaak houden beide partijen een verziekte relatie in stand.

In een noodsituatie, zoals bij Maria, komt een casemanager van het steunpunt nog dezelfde dag in actie. Mick zocht de man van Maria, die we Steven zullen noemen, in de gevangenis op. Hij trof „een gebroken man, met een laag zelfbeeld”. Zijn ouders hadden hem een jeugd lang ingepeperd dat hij niets goed deed. Maria was het beste wat hem ooit was overkomen. Hij wilde haar en de kinderen helemaal niet pijn doen, bezwoer hij, terwijl de tranen stroomden. „Door al dat gesnotter”, noteerde Mick in zijn werkaantekeningen, „ben ik een zakdoek kwijtgeraakt.”

We zitten aan de keukentafel bij Maria. „Ik heb meteen bij het eerste bezoek van Mick gezegd: Steven hoort niet in de gevangenis. Hij is in de war. Hij heeft hulp nodig.”

Na de dood van zijn vader had ze hem langzaam zien afglijden. En: nee, zo kon hij niet naar huis. Ze was bang dat hij boos op haar was. Mick moest een boodschap aan hem overbrengen: „Zeg dat ik heel veel van hem hou.”

Mick de Graauw had lang met haar gesproken. Over haar jeugd, haar ouders. Op een vel papier had hij een genogram gekrabbeld, een schema van het familiesysteem. Hoe

Hulpverlener Mick de Graauw bij 'Maria'. Ze wil weer met haar man wonen, die moet leren omgaan met agressie. Foto's NRC Handelsblad, Rien Zilvold

Huiselijk geweld kent veel vormen

De overheid omschrijft huiselijk geweld als 'geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaande met, beschadiging van goederen in en om het huis).'

Huiselijk geweld doet zich in veel vormen voor:

- lichamenlijk geweld: slaan, schoppen, door elkaar schudden
- psychisch geweld: schelden, vernederen, bedreigen

het kwam dat ze anderen helpen tot reden van bestaan had gemaakt, dat snapte ze wel. En ze zag ineens ook dat ze haar man stelselmatig klein hield door hem almaar te „pamperen” en hem te behandelen als een kind dat niks kan zonder haar hulp.

Vroeger, niet eens zo lang geleden, moesten slachtoffers van huiselijk

- verwaarlozing
- seksueel misbruik: verkrachting binnen relatie en seksuele kindermishandeling
- schending van rechten: beperking van bewegingsmogelijkheden
- ouderenmishandeling: vaak gevolg van overbelaste mantelzorg of ontspoorde zorg
- eengerelateerd geweld: geestelijk of lichamenlijk geweld in reactie op schending van eer
- belaging: stalking
- kindermishandeling
- kinderen als getuigen: blootstelling aan geweld van partners
- financiële uitbuiting

geweld het eigen huis verlaten om zichzelf in veiligheid te brengen. Sinds 2009 kunnen daders tijdelijk het huis worden uitgezet. Een hulpofficier van justitie die door de burgemeester is gemachtigd, legt een huisverbod op van tien dagen. Een afkoelingsperiode. De dader zoekt onderdak bij familie of vrienden. Zo

nodig wordt hij ondergebracht in een appartement of hotel. Intussen organiseert de casemanager passende hulp. Tot een jaar na het huisverbod ziet hij op nazorg toe.

Zo ging het ook bij Steven en Maria. Steven liet zich opnemen in een instelling voor psychische begeleiding. Hij werkt op therapeutische basis. Maria kreeg steun van de geestelijke gezondheidszorg. Jeugdzorg houdt toezicht op de kinderen.

Maar het gaat niet goed, vindt Maria. Bij Steven is onlangs eindelijk een diagnose gesteld: PDD-NOS, een stoornis in het autistisch spectrum. „Dat verklaart veel”, vindt Maria. Zoals zijn lage frustratiedrempel. En dat hij makkelijk in de war raakt bij lange zinnen en meer dan één opdracht tegelijk. Waarom plaatsen ze hem niet over naar een andere instelling waar hij met zijn handicap kan leren leven, klaagt Maria. Waarom leren ze haar niet hoe ze moet omgaan met een autistische man?

Maria en Steven willen zo graag weer samenwonen. De kinderen missen hem. Zij mist hem. Ze houden zo veel van elkaar.

DICK WITTENBERG

1.559 meldingen van huiselijk geweld

Het Steunpunt Huiselijk Geweld Midden-Brabant bestaat sinds 2004. Er werken dertien mensen. Ze zijn afkomstig van verschillende organisaties, maar opereren als team. Binnen het zorg- en veiligheidshuis werken ze nauw samen met politie, justitie en hulpverleners van andere organisaties.

Strafrecht en hulpverlening versterken elkaar. Bij veroordeling wegens geweldpleging kan de rechter bijzondere voorwaarden opleggen, zoals verplichte behandeling.

Het aantal meldingen van huiselijk geweld stijgt al jaren. Onduidelijk is of het huiselijk geweld toeneemt of dat het vaker wordt gesignaleerd. Vorig jaar kwam het Tilburgse steunpunt in actie bij 1.559 meldingen van huiselijk geweld.

De standplaats het veiligheidshuis

Voor de serie 'De standplaats' kijkt een verslaggever langere tijd rond op één plek en beschrijft wat zich daar afspeelt. Dat geeft een beeld van Nederland, zijn bewoners en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze keer staat het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg centraal, in 2002 het eerste Veiligheidshuis van Nederland. Uiteenlopende organisaties werken hier samen om criminaliteit en overlast te verminderen en recidive terug te dringen. Vandaag aflevering 3.

Veiligheidshuizen

Nederland telt 45 veiligheidshuizen, regionaal verspreid. In zo'n huis werken diverse instanties – gemeenten, politie, justitie, reclassering, kinderscherming – samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Doel: overlast, huiselijk geweld en criminaliteit terugdringen.

Organisaties

Het veiligheidshuis in Tilburg verbreedde zich in 2008 tot Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant, met twintig organisaties waaronder slachtofferhulp, bureau Halt, justitiële jeugdinrichtingen, GGD, ggz, verslaafdenzorg en jeugdzorg. In het huis werken bijna tweehonderd mensen, zo'n vijftig permanent.

Geld

Het huis in Tilburg wordt voor vijfde gefinancierd door gemeenten en betrokken organisaties. Veiligheidshuizen die het groten-deels moeten doen met geld van Justitie, zijn veel beperkter van opzet.

Resultaten

Organisaties die in veiligheidshuizen samenwerken, stemmen interventies beter op elkaar af. Volgens onderzoek voor Justitie vergroten de huizen de maatschappelijk veiligheid. Problemen worden eerder gesignaleerd, en er wordt sneller ingegrepen. Minder mensen gaan na een misdrijf opnieuw in de fout. Bij het veiligheidshuis in Tilburg is de recidive sinds 2002 gehalveerd.

Jongeren maken filmpjes in een studio in buurthuis De Symfonie in Tilburg. Probleemjongeren meldt het buurthuis aan bij het veiligheidshuis. Foto's NRC Handelsblad, Rien Zilvold

Hardekernjongere Sjaak ontglipt ons

Charlie, net 16, heeft nog dertig uur taakstraf tegoed. En veelpleger Sjaak, 17, daar gaat het echt mis mee. Wat kunnen politie, gemeente en hulpverleners nog doen?

Charlie. Net 16. Verdacht van diefstal van een fiets. Maakte stennis bij zijn aanhouding. Dreigde: 'Wacht maar, mijn vader weet je wel te vinden'. Reed vader met familieleden net langs. Ze gaven de verbalisanten flink klopp.

Donderdagochtend tien uur. Jeugdcasusoverleg strafrecht in het veiligheidshuis. Rond de tafel zitten vertegenwoordigers van politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg, mede namens de jeugd-reclassering. Wekelijks bespreken ze de minderjarigen uit het werkgebied die met de politie in aanraking zijn gekomen. Dit keer zeventien.

De vertegenwoordiger van de politie geeft informatie uit procesverbalen. Ze somt de namen van de jongeren op en de delicten waarvan ze worden verdacht. Vernieling van een ruit. Mishandeling. Winkeldiefstal. Heling van een mobiele telefoon.

Een medewerkster van het veiligheidshuis opent het digitale dossier

van een verdachte, dat op een scherm wordt geprojecteerd. Zij weet of een kind bekend is bij de leerplichtambtenaar of bij Halt, een organisatie die alternatieve straffen oplegt aan minderjarigen. En of het kind betrokken is geweest bij huiselijk geweld. Kinderbescherming en jeugdzorg melden wat ze weten van deze minderjarige en zijn gezin.

Buitenstaanders moeten een geheimhoudingsverklaring tekenen om het overleg te mogen bijwonen. Persoonlijke informatie blijft vertrouwelijk.

Mariska Ruissen, parketsecretaris van het Openbaar Ministerie, leidt het overleg. Ze is vanochtend „minder blij met de rol van de politie in een aantal zaken”. Hoe haalden ze het in hun hoofd om een meisje op te pakken in de klas? Waarom hebben ze een jongen uit Wit-Rusland aangehouden voor winkeldiefstal en zijn vier volwassen begeleiders laten gaan? En waarom is er geen proces-verbaal gemaakt van Charlies verzet tegen zijn aanhouding?

Ja Charlie, ach Charlie, die kennen ze allemaal. Politie, leerplichtambtenaar, Halt. Hij heeft nog dertig uur voorwaardelijk taakstraf openstaan. Hij heeft een gezinsvoogd van jeugdzorg. De Raad voor de Kinderbescherming stelde een eerste onderzoek in nog voordat hij 12 jaar was.

Aansluitend aan het jeugdcasusoverleg, zonder koffiepauze, volgt het leerplichtoverleg. De leerplichtambtenaar neemt de plaats in van de politievertegenwoordiger. Alle andere partijen blijven zitten. Ruim dertig jongeren die zich aan de leerplicht onttrekken door regelmatig te verzuimen, passeren de revue.

De eerste keer krijgen ze een waarschuwing. Een volgende keer moeten ze verschijnen bij bureau Halt. De kinderscherming praat met

Hulpverlening? Welke hulpverlening dan? Of toch de harde hand?

kind, met ouders, eventueel met een leraar. Kort onderzoek naar de opvoedingssituatie. Bij ernstige opvoedingsproblemen kan nader onderzoek tot ondertoezichtstelling van de jongere door de kinderrechter leiden, zelfs tot uithuisplaatsing.

Als hulpverlening niet nodig is, legt bureau Halt een leerstraf of een taakstraf op, of beide. Blijft de jongere verzuimen of houdt hij zich niet aan de afspraken met Halt, komt hij automatisch bij de kantonrechter terecht.

Organisaties die meedoen in het jeugdoverleg, nemen schoolverzuim

heel serieus omdat het als mogelijk opstapje naar een criminele carrière wordt beschouwd.

Waar is hij het meest mee gebaat, de jongere die in aanraking is gekomen met de politie? Hoe krijgen we hem op het rechte pad? Politie, justitie en hulpverleningsorganisaties zoeken samen naar het juiste antwoord. Hulpverlening? Of toch de harde hand?

Donderdagmiddag, jeugdscenario-overleg. Zelfde organisaties als vanmorgen. Plus de vertegenwoordiger van een hulpinstelling waar minderjarigen na hun gevangenisstraf intensief begeleid kunnen worden. Hier komt de aanpak van zogeheten veelplegers aan bod: jongeren met meer dan vijf delicten op hun naam waarvan ten minste een in het laatste jaar. Hier worden ook de minderjarigen besproken die een zwaar misdrijf hebben begaan en zij die in aanmerking komen voor opvang na hun gevangenisstraf.

Wat doen we met 17-jarige Yousuf als hij vrijkomt? Veroordeeld voor diefstal en geweldpleging. Groot recidivegevaar. Een IQ van 83. Een non-verbale leerstoornis in het autismespectrum. Behandeling is lastig. Hij zegt dat hij geen problemen heeft.

En Sjaak glipt ons door de vingers. „Ik word er niet goed van”, zegt jeugdzorg. Sjaak is een van de vijf-

tien minderjarige veelplegers in de regio. Zogeheten hardkernjongere. In maart wordt hij achttien jaar.

De laatste keer heeft de rechter hem veroordeeld voor een serie diefstallen en inbraken. Sjaak tekende hoger beroep aan. Een week voor de rechtszitting trok hij dat in. Een geliefde truc onder jongens van de straat om hun jeugddetentie voor langere tijd te ontlopen. Het duurt maanden, soms een half jaar, voordat het hof besluit tot uitvoering van het oorspronkelijke vonnis.

„Sjaak lacht ons uit”, zegt een van deelnemers aan het overleg. Een ander: „Wat hebben we voor deze jongen betekend? We hebben het vooral veel over hem gehad.”

Vertegenwoordigers van de samenwerkende organisaties geloven heilig dat het overleg over het algemeen werkt. Dat ze in de meeste gevallen de best mogelijke aanpak kiezen. Maar hoe meet je dat? „Dat is lastig”, erkent Mariska Ruissen van het Openbaar Ministerie.

De jeugdcriminaliteit in Noord-Brabant loopt terug. De politie had het afgelopen jaar op 2.100 jeugdzaken in het arrondissement Breda gerekend. Dat werden er zo'n 1.450. Ligt dat aan de samenwerking binnen het veiligheidshuis? Mogelijk. Niemand die het zeker weet.

DICK WITTENBERG

De standplaats het veiligheidshuis

Voor de serie 'De standplaats' kijkt een verslaggever langere tijd rond op één plek en beschrijft wat zich daar afspeelt. Dat geeft een beeld van Nederland, zijn bewoners en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze keer staat het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg centraal, in 2002 het eerste Veiligheidshuis van Nederland. Uiteenlopende organisaties werken hier samen om criminaliteit en overlast te verminderen en recidive terug te dringen. Vandaag aflevering 4.

Veiligheidshuizen

Nederland telt 45 veiligheidshuizen, regionaal verspreid. In zo'n huis werken diverse instanties – gemeenten, politie, justitie, reclassering, kinderscherming – samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Doel: overlast, huiselijk geweld en criminaliteit terugdringen.

Organisaties

Het veiligheidshuis in Tilburg verbreedde zich in 2008 tot Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant, met twintig organisaties waaronder slachtofferhulp, bureau Halt, justitiële jeugdinrichtingen, GGD, ggz, verslaafdenzorg en jeugdzorg. In het huis werken bijna tweehonderd mensen, zo'n vijftig permanent.

Geld

Het huis in Tilburg wordt voor vijfde gefinancierd door gemeenten en betrokken organisaties. Veiligheidshuizen die het groten-deels moeten doen met geld van Justitie, zijn veel beperkter van opzet.

Resultaten

Organisaties die in veiligheidshuizen samenwerken, stemmen interventies beter op elkaar af. Volgens onderzoek voor Justitie vergroten de huizen de maatschappelijk veiligheid. Problemen worden eerder gesignaleerd, en er wordt sneller ingegrepen. Minder mensen gaan na een misdrijf opnieuw in de fout. Bij het veiligheidshuis in Tilburg is de recidive sinds 2002 gehalveerd.

'Bemoeizorg' Petra van Nuenen bezoekt een cliënt in het woonzorgcentrum. De man (74) kan niet voor zichzelf zorgen. Hij woonde lang bij zijn moeder, daarna bij een oude hospita. De arts en een maatschappelijk werkster maakten melding van hem. Ze vonden hem onverzorgd en ge-

desoriënteerd, en hij had geen mensen om zich heen. Met veel moeite won Petra van Nuenen zijn vertrouwen; de man had schulden en andere problemen. De rechtbank heeft een bewindvoerder en een mentor aangesteld. Foto's NRC Handelsblad, Rien Zilvold

De zoon verpietert en mijdt de zorg

Schizofrene Samir werkt nu en heeft zijn boetes afbetaald. Bemoeizorg haalde hem uit de puinhoop die zijn leven was. Contact maken, dat is de kunst van de hulpverlener.

Dit is het verhaal van een dolende zoon en een wanhopige vader. Dit is een verhaal over mensen die in stilte lijden en geen idee hebben hoe ze zich moeten redden. Dit zijn de verhalen waar het Team Bemoeizorg in grossiert.

Bemoeizorg? Dat is een vrij jonge tak van hulpverlening, gericht op mensen die verpieteren maar niet aankloppen bij hulporganisaties. Dat kunnen of willen ze niet. Zorgwekkende zorgmijders heten ze in het jargon.

Hij zal haar naam nooit vergeten, bezweert hij. Dat herhaalt hij. Hij is Farid (50), arbeider in een vleesfabriek, van Marokkaanse afkomst. Vader van Samir (31).

Haar naam is Trudie van Nes (60), sociaal-psychiatrisch verpleegkundige bij Team Bemoeizorg. Tijdens hun eerste gesprek barstte hij steeds in huilen uit.

Ten einde raad was Farid toen een maatschappelijk werker hem de weg wees naar Bemoeizorg. Al anderhalf

jaar had hij niks gehoord van Samir. Zijn zoon was aan het zwerven geslagen. Misschien was hij wel dood.

Farid kon aan niets anders meer denken. Hij voelde zich schuldig omdat hij de jongen ooit uit huis had gezet. Dat was nadat Samir ook zijn tweede opleiding niet had afgeemaakt. Misschien zou Samir wakker worden als hij op eigen benen moest staan. Samir was de enige zoon uit Farids eerste huwelijk in Marokko. Bij zijn tweede vrouw in Nederland had hij nog twee kinderen.

Soms zei Farid tegen zijn vrouw dat hij naar de moskee ging. Dan reed hij naar Breda of Den Haag en zocht op goed geluk naar Samir. Thuis was hij ongenietbaar. Zijn vrouw en kinderen konden niets meer goed doen. Als hij door het bos liep, spookte steeds dezelfde gedachte door zijn hoofd: straks raak ik hen ook kwijt.

En overal waar hij hulp vroeg, kreeg hij nul op het rekest. Zijn zoon was toch volwassen? Die kon zichzelf wel redden. Als hij zijn vader uit de weg ging, had hij daar vast een goede reden voor. In het gesprek met Trudie van Nes voelde Farid zich voor het eerst gehoord.

De hulpverlener kwam er al snel achter dat volwassen Samir zich helemaal niet zelf kon redden. Jaren geleden had geestelijke gezond-

heidszorg hem behandeld. Zonder dat zijn vader het wist. Diagnose: schizofrenie van het gedesorganiseerde type.

Ze ontdekte ook dat Samir in de Randstad bijna wekelijks werd aangehouden voor zwaartrijden en omdat hij niet in het bezit was van een identiteitskaart. De politie zag hem als verslaafde zwerfver, niet als psychiatrisch patiënt. Hij werd overal verjaagd.

Een woonkamer van twee zussen, met 5.000 lege bierblikjes

Die informatie kreeg ze alleen omdat ze in het zorg- en veiligheidshuis werkte waar ook de politie is vertegenwoordigd. Die contactpersoon zorgde er ook voor dat de politie Trudie belde toen Samir in Alphen aan de Rijn werd opgepakt. Een verwarde, stinkende man met een wilde bos haar en een woeste baard. Veel lagen kleding aan. Zijn vader herkende hem bijna niet. Zijn vader dacht: „Dit komt nooit meer goed.”

Maar Farid was allang blij dat hij zijn zoon had teruggevonden. Hij bracht een doos baklava naar Be-

moeizorg. Hij zei dat zijn gezin „opnieuw geboren” was.

Samir herinnert zich weinig van de tijd dat hij rondzwierf. Wat hij nog weet, vergeet hij het liefst. Dat hij stemmen hoorde, soms maanden niemand sprak, zich schaamde voor zijn verschijning en omdat hij een puinhoop van zijn leven had gemaakt.

Samir liet zich vrijwillig opnemen in een psychiatrische instelling. Hij woont inmiddels zelfstandig, maar krijgt nog begeleiding. De 6.000 euro aan boetes uit zijn tijd als zwerfver heeft hij zelf betaald. Hij werkt in een snoepfabriek. „Alsof ik de jackpot heb gewonnen.”

Het Team Bemoeizorg in het veiligheidshuis van Tilburg bestaat vijf jaar. Negen hulpverleners, van vijf hulporganisaties, hielpen vorig jaar ruim 300 mensen. Mensen die daar niet om hadden gevraagd. Veelal volwassenen met psychische klachten, in slechte fysieke conditie, met een reeks aan andere problemen, zoals verslaving of schulden. Mensen uit hun omgeving hadden Bemoeizorg gewaarschuwd. Buren, familie, wijkagent of huisarts. De meeste klanten zijn niet alleen zichzelf tot last.

Aan het prikbord in de werkruimte van Team Bemoeizorg hangen foto's die herinneren aan oude klanten. Een woonkamer van twee zus-

sen, bezaaid met 5.000 lege bierblikjes. Een wc waar de wc-pot vrijwel schuil gaat onder poep.

De kunst voor hulpverleners van Bemoeizorg is binnen te komen bij deze mensen. Door te blijven aanbellen, hoe vaak de deur ook voor hun neus wordt dichtgegooid. Door briefjes in de brievenbus te gooien. Waarom weigeren mensen hulp? Daar hebben ze een reden voor. Sommigen zijn stukgelopen op de hulpverlening. Wantrouwig. Zwaar teleurgesteld. Anderen schamen zich.

Contact maken. Hen laten praten. Goed luisteren wat ze nodig hebben. De weg banen naar de organisatie die hen kan helpen. In de gaten houden hoe het verder met ze gaat. Dat is bemoeizorg in het kort.

Niet elke ingreep van Bemoeizorg kent een happy end. Soms krijgt een medewerker geen voet tussen de deur, wat hij ook probeert. Soms vraagt hij om een rechterlijke machtiging tot gedwongen opname en wordt dat verzoek niet gehonoreerd.

En er is veel leed dat zich onttrekt aan het zicht van Bemoeizorg. Geesteszieken die geen overlast veroorzaken, maar een plaag zijn voor zichzelf. Ouderen die eerst de geraniums lieten verkommeren. Nu zijn ze zelf aan de beurt.

DICK WITTENBERG

De standplaats het veiligheidshuis

Voor de serie 'De standplaats' kijkt een verslaggever langere tijd rond op één plek en beschrijft wat zich daar afspeelt. Dat geeft een beeld van Nederland, zijn bewoners en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze keer staat het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg centraal, in 2002 het eerste Veiligheidshuis van Nederland. Diverse organisaties werken er samen om criminaliteit, overlast en recidive terug te dringen. Vandaag de vijfde en laatste aflevering.

Veiligheidshuizen

Nederland telt 45 veiligheidshuizen, regionaal verspreid. In zo'n huis werken diverse instanties – gemeenten, politie, justitie, reclassering, kinderscherming – samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Doel: overlast, huiselijk geweld en criminaliteit terugdringen.

Organisaties

Het veiligheidshuis in Tilburg verbreedde zich in 2008 tot Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant, met twintig organisaties waaronder slachtofferhulp, bureau Halt, justitiële jeugdinrichtingen, GGD, ggz, verslaafdenzorg en jeugdzorg. In het huis werken bijna tweehonderd mensen, zo'n vijftig permanent.

Geld

Het huis in Tilburg wordt voor vijfde gefinancierd door gemeenten en betrokken organisaties. Veiligheidshuizen die het groten-deels moeten doen met geld van Justitie, zijn veel beperkter van opzet.

Resultaten

Organisaties die in veiligheidshuizen samenwerken, stemmen interventies beter op elkaar af. Volgens onderzoek voor Justitie vergroten de huizen de maatschappelijk veiligheid. Problemen worden eerder gesignaleerd, en er wordt sneller ingegrepen. Minder mensen gaan na een misdrijf opnieuw in de fout. Bij het veiligheidshuis in Tilburg is de recidive sinds 2002 gehalveerd.

Een medewerker van het veiligheidshuis bezoekt een cliënt. De afdeling Nazorg richt zich op veelplegers die met begeleiding uit de criminaliteit kunnen raken. Foto NRC Handelsblad, Rien Zilvold

Krabbelaars die het rechte pad zoeken

Van delict tot delict, en geen leven. De meeste veelplegers blijven in de criminaliteit hangen. Een enkeling is wel vatbaar voor hulp van het veiligheidshuis.

Derk Tabor kent de kreten als het gaat om criminelen. „Ophokken. Nooit meer vrijlaten. Maar het zijn wel mensen. Vaak mensen die een slechte start hebben gehad. Mishandeld. Verkeerde gezin. Psychische problemen. Verstandelijke handicap.” Derk Tabor is coördinator Nazorg ex-gedetineerden in het Tilburgse veiligheidshuis.

Hij heeft het niet over de georganiseerde misdaad, niet over gewetenloze, nietsontziende boeven. Hij praat over de grote groep van krabbelaars die bij toeval of door onmacht in de criminaliteit zijn beland en geen idee hebben hoe ze eruit moeten komen. Over gedetineerden die hem toevertrouwen: 'Ik vind het leven buiten zo ingewikkeld. In de

gevangenis ben ik iemand, krijg ik respect'.

„Niemand kiest voor de misdaad”, zegt Tabor. „Als het erop aan komt, wil iedereen niets liever dan huisje, boompje, beestje.”

In het veiligheidshuis werken politie, justitie, reclassering en gemeente samen om de misdaad terug te dringen. Dat doen ze door te adviseren over de juiste aanpak van gedetineerden. Straffen, desnoods streng straffen. Om de samenleving te beschermen. „Maar van straffen is nog nooit iemand beter geworden”, zegt Tabor. „En de meeste gedetineerden komen ooit weer vrij.”

Elke gedetineerde heeft recht op nazorg. Hulp bij vinden van onderdak, aanvragen van een uitkering, afsluiten van een ziektekostenverzekering, sanering van schulden en zoeken naar een zinnige dagbesteding. Anders is hij gedoemd tot terugval in zijn oude milieu.

Dat geldt voor de veelplegers helemaal. Veelplegers hebben minimaal tien vergrijpen op hun naam staan waarvan zeker één in het laatste jaar.

Minder veelplegers

Het veiligheidshuis in Tilburg boekt resultaat met de aanpak van veelplegers:

- Hun aantal is tussen 2008 en 2010 met 39 procent gedaald
- Het aantal misdrijven door veelplegers liep in die periode met 34 procent terug
- Geweld- en vermogensdelicten door veelplegers zijn afgenomen tussen 2008 en 2010
- Van de veelplegers in 2008 was 68 procent in 2010 geen veelpleger meer

Veroordeelde veelplegers plegen 70 procent van alle vermogensdelicten in het land. Juist bij deze groep loont het om ze los te weken uit het criminele patroon.

Tilburg telt zo'n 300 veelplegers. De meesten zijn 'draaideurcriminelen'. Ze leven van veroordeling naar veroordeling. Ze weigeren elke hulp of nazorg. Het draaiboek voor hen is

simpel: in voorarrest houden, zo snel mogelijk voor de rechter brengen. Een passende strafmaat, met een bonus omdat ze veelpleger zijn.

Een minderheid van 50, 60 veelplegers is volgens het coördinatiepunt Nazorg vatbaar voor correctie. Dat is de groep waarop het coördinatiepunt zich richt. Met de juiste aanpak komen deze veelplegers op het rechte pad. De kans daarop neemt in elk geval toe.

De juiste aanpak kan zijn: een behandeling in de gevangenis of extra begeleiding na vrijlating. Sinds oktober 2004 is er ook een paardenmiddel om veelplegers tot gedragsverandering te bewegen. De rechter kan een maatregel Inrichting Stelselmatige Daders (ISD) opleggen. Een veelpleger verdwijnt voor maximaal twee jaar in een speciale inrichting, ook al was zijn laatste misdrijf niet groter dan het stelen van een pakje shag. Het eerste jaar leert hij hoe hij in elkaar zit en doet hij trainingen. Het tweede jaar brengt hij zijn opgedane kennis en ervaring buiten de inrichting in praktijk. Gaat dat

goed, dan komt hij vervroegd vrij en kan hij een nieuw leven beginnen. Werkt hij niet mee, dan zit hij de volle twee jaar vast.

Het moeilijkste, vindt Tabor, is vaststellen of iemand zijn manier van leven echt wil beteren. „In de gevangenis is iedereen gemotiveerd. Maar buiten is het moeilijk om je staande te houden”, zegt hij.

„Zonde, zonde”, verzucht hij als hij hoort van een oude bekende die na acht maanden goed gedrag toch weer is gearresteerd.

En soms geeft een ingreep verrassend resultaat. Tabor vertelt over Sjaak, een man van 50, die daarvan 27,5 jaar in de gevangenis heeft gezeten. De laatste keer dat hij voor de rechter stond, vroeg hij zelf om een ISD-maatregel, om opsluiting in een inrichting. Hij is afgekickt. Hij heeft medicatie. Hij woont in een eigen flat. Hij drinkt koffie met de wijkagent.

„Een strak zorgplan”, zegt Tabor, „is niet soft.”

DICK WITTENBERG